

СУГО Словник українських говорів Одещини / редкол. : О. І. Бондар (голов. ред.), Л. І. Хаценко (заст. голов. ред..) та ін. Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2011. 222 с.

СУМ Словник української мови : в 11 т. / ред. колегія: І. К. Білодід (гол.) та ін. Київ : Наук. думка, 1970–1980. Т. I–XI.

УЖ Ставицька Л. Український жаргон : словник. Київ : Критика, 2005. 496 с.

Чаб Чабаненко В. А. Словник говірок Нижньої Наддніпрянщини : у 4 т. Запоріжжя : ЗДУ, 1992. Т. I–IV.

Шкрум Шкрумеляк М. С. Тлумачний словник-довідник гуцульських говірок. Івано-Франківськ, 2016. 176 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-372-2-4>

К. БОНДАРЧУК

Національний університет «Запорізька політехніка»

ІМЕНА СУЧАСНИХ ВОЇНІВ-ГЕРОІВ НА МАПІ М. ЗАПОРІЖЖЯ

У будь-якій мові існує своєрідний шар лексики – власні назви, які є предметом вивчення ономастики. Залежно від категорії об'єктів, що мають назву, виокремлюємо топоніміку та антропоніміку. Дослідження таких назв має велике культурно-історичне значення, тому на сьогодні цей напрям залишається доволі актуальним, адже через назви вулиць, проспектів, провулків простежується історія міста, краю, держави. У них закарбувалися долі людей, їх великий внесок у різні сфери життєдіяльності. Після прийняття Верховною Радою України Закону № 2558 від 9 квітня 2015 р., у якому йдеться про «очищення мапи країни» – встановлення процедури та строків перейменування об'єктів, які носять «комуністичні назви», розпочався процес деколонізації, дерусифікації та деімперіалізації і в м. Запоріжжі. Особливо це стало важливим від початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну.

Назви понад 1300 проспектів, вулиць, провулків, майданів відображені в майже 70 різноманітних друкованих працях. Серед них – атласи міста, карти, покажчики вулиць, довідники, а також

матеріали, розміщені на сторінках місцевих газет. Зокрема, нами описано питання походження топонімів Запорізького регіону, відображення в них етнокультурних та політичних процесів [1]; здійснено класифікацію урбанонімів м. Запоріжжя [2]; розкрито їх історію та сучасність [3]. Але бракує новітніх досліджень щодо перейменувань міських об'єктів відповідно до сучасних реалій, зокрема російсько-української війни, що визначає актуальність вивчення цих питань.

Мета нашої роботи – висвітлити процес номінації вулиць м. Запоріжжя відповідно до рішень Запорізької міської ради щодо їх перейменування, зокрема для увіковічнення імен героїв сучасної війни.

Станом на 2015 рік 346 внутрішньоміських об'єктів Запоріжжя названі іменами діячів минулого й сучасного міста, держави та світу. Зокрема, 14 вулиць – на честь представників Запорозького козацтва, десятки вулиць – іменами ватажків народних повстань, полководців різних років, 33 – учасників революції 1917 р., 20 урбанонімів пов'язані з іменами воєначальників періоду громадянської війни, понад 40 – учасників Другої світової війни. На мапі Запоріжжя широко представлені також імена всесвітньо відомих науковців з різних галузей знань, космонавтів, діячів культури, літератури, образотворчого мистецтва, театру та кіно.

Частину цих вулиць перейменовано з метою увіковічнення пам'яті полеглих за визволення України від російських загарбників. Серед героїв сучасної війни – В'ячеслав Зайцев, іменем якого названо колишню вулицю Лермонтова (рішення Запорізької міськради від 12 жовтня 2022 року). Він відомий «кіборг», історик, археолог, учасник гідроархеологічних експедицій, завідувач інформаційно-видавничого відділу Національного заповідника «Хортиця», депутат Запорізької міськради двох скликань, учасник обох Майданів. До лав ЗСУ пішов у переддень широкомасштабного вторгнення Росії в Україну – 23 лютого 2022 року. Але бойовий шлях В'ячеслава Зайцева розпочався ще 2014 року, зокрема він обороняв Донецький аеропорт у складі 79-ї окремої аеромобільної бригади. У книжці «АД 242. Історія мужності, братерства і самопожертви» надруковано його спогади під позивним «Хортиця»

«Так, ми – кіборги, але ж і кіборги ламаються»: *В аеропорту я був двічі. Спочатку в жовтні, у старому терміналі 10 днів, а потім у листопаді ще 10 днів – у новому* [4, с. 64]. Він згадував, наскільки важкою була оборона аеропорту під постійними обстрілами, коли не вистачало боєприпасів, а *доти споруджували з банкоматів, сейфів і холодильників*, тримаючи суцільну кругову оборону. З гумором описує, як намагалися наших оборонців спровокувати кадірівці, викрикуючи *образливі речі про нас, про наших родичів, про всіх українців*, а наші воїни у відповідь пропонували: *Приходьте, у нас є сало. Горілочки вип'ємо. Розважимося* [4, с. 66]. Однією з 'нагород', згадував Зайцев, були слова терориста 'Мотороли', сказані одному з бандитів про В'ячеслава: *Ну, вбий уже нарешті цього гранатометника. Скільки можна!* [4, с. 66]. 3 лютого 2022 року В. Зайцев воював на Донецькому напрямку, де й загинув 5 жовтня. Зі спогадами про загиблого воїна в різних ЗМІ виступило багато тих, хто знав нашого запорізького героя. Зокрема, Дмитро Корчинський (6 жовтня 2022 р.) назвав його Людиною з великої літери, чудовим зразком інтелектуала і науковця. За десять днів до загибелі В. Зайцев під'їждував до ефіру МТМ (26.09.2022), де в інтерв'ю аналізував різні актуальні питання воєнного часу. Незважаючи на важкі бої, він з оптимізмом дивився у майбутнє нашої Держави. Запам'яталася його крилата фраза: *Росіяни теж вірять у ЗСУ*. В. Зайцев нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

Отже, найменування міських об'єктів на честь сучасних героїв-воїнів, які віддали своє життя за мирне майбутнє рідної України, є надзвичайно важливою справою, що стане предметом наших подальших досліджень. Саме такі назви вулиць спонукатимуть мешканців міста вивчати його історію, дізнаватися про долю і справи людей, якими насправді можна пишатися.

Література

1. Бондарчук К. С. Відображення етнокультурних та політичних процесів у топонімах Запорізького регіону. *Музейний вісник*. № 11 (2). Запоріжжя, 2011. С. 68–72.
2. Бондарчук К. С. Урбаноніми м. Запоріжжя: класифікація за джерелами номінації. *Музейний вісник*. № 13 (2). Запоріжжя, 2013. С. 19–26.

3.Бондарчук К. С. Назви вулиць м. Запоріжжя: історія і сучасність. *Virtus: scientific journal*. December, issue 4. 2015. Institute of Chemical Technologies Volodymyr Dahl East-Ukrainian National Unlversity (Rubizhne). С. 201–205.

4.АД 242. Історія мужності, братерства і самопожертви / укл. І. Штогрін. Харків : Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 352 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-372-2-5>

Н. ГОРБАЧ

Запорізький національний університет

ДИСКУРС ВІЙНИ В КНИЗІ О. КЕБО «САРАЄВО ДЛЯ ПОЧАТКІВЦІВ»

За час російсько-української війни написано понад 1000 книг, серед яких не лише мемуари, щоденники, репортажистика, традиційна міліарна художня проза, але й містика, фантастика, мальописи, артбуки, есеї, поезія та інші види і жанри творів. Вони стають інструментом рефлексії, автопсихотерапії і матеріалом для подальшого дослідження історії війни.

Але на тлі повномасштабного вторгнення фіксується інтерес і до попередніх війн, які можуть служити певним зразком для вербалізації власних травм. Чи не найчастіше предметом уваги для звірюння досвідів виступає Друга світова війна. Натомість менш віддалені в часі катаклізми увагою українських читачів та літературознавців обділені. Прикладом можуть бути так звані югославські війни – збройні конфлікти між 1991 і 2001 роками, у яких були задіяні п'ять із шести республік і одна з двох автономій Югославії. Підставою для зближення російсько-української та югославських воєн є «посттоталітарний характер та колоніальні амбіції однієї держави у стосунку до іншої ... спроби зведення історичних поразок і надання права правдивого голосу витісненій чи змаргіналізованій пам'яті певного народу чи соціальної групи» [2, с. 9].

Книга Озрена Кебо «Сараєво для початківців» присвячена подіям боснійської війни 1992–1995 рр. між Сербією і Чорногорією, Республікою Боснія і Герцеговина та Хорватією.